

Handläggare
Marie Hallberg
Havsplaneringsenheten
marie.hallberg@havochvatten.se

Datum 2022-01-18

Dnr 347-16

Regeringen
Miljödepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Redovisning av regeringsuppdrag om att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har fått i uppdrag av regeringen att medverka i genomförande av EU:s strategi och dess handlingsplan. Uppdraget beslutades om den 14 januari 2016 (M2016/00088/Nm), med ett ytterligare beslut den 22 december 2020 om förlängning av uppdrag (SB2020/01471) avseende verksamhetsåret 2021. Uppdraget ska rapporteras årligen och för verksamhetsår 2021 vara myndighetens ansvariga departement tillhanda senast den 31 januari 2022, med kopia till Statsrådsberedningen.

Redovisning och dispositionen sker utifrån anvisning och frågemall tillhandahållen av Statsrådsberedningen.

Havs- och vattenmyndigheten överlämnar härmed redovisning av uppdraget och betonar i stycket "övriga medskick" möjligheten att stärka genomförandet av strategin under det svenska EU ordförandeskapet 2023.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Jakob Granit efter föredragning av utredaren Marie Hallberg. I den slutliga handläggningen av ärendet har även avdelningscheferna Mats Svensson, Johan Kling, Thomas Klein, verksamhetsstrategen Björn Sjöberg, enhetscheferna Per Olsson, Inger Dahlgren, Mia Dahlström, Susanne Eriksson samt verksjuristen Fredrik T Lindgren medverkat.

Jakob Granit

Marie Hallberg

Kopia till:

Statsrådsberedningen

Innehåll

Sammanfattning	3
Uppdrag och anvisningar	6
Redovisning av HaV:s medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen verksamhetsår 2021	7
1 Redogör för hur ni arbetat med de delmål i strategin som närmast berör er organisations verksamhetsområde under perioden 2016–2020.....	7
1.1 Via EU-finansierade projekt?.....	8
1.1.1 Fisk- havsmiljö- och vattenförvaltning	8
1.1.2 Horisontellt arbete – havsplanering	8
1.2 I nätverk och samarbetskonstellationer	9
1.2.1 Fisk- havsmiljö- och vattenförvaltning	9
1.2.2 Horisontellt arbete – havsplanering	10
1.2.3 Horisontellt arbete - Kunskaps, forskning- och utvecklingsverksamhet	11
1.3 Annat	12
1.3.1 Fisk- havsmiljö- och vattenförvaltning	12
1.3.2 Horisontellt arbete - Havsplanering.....	13
1.3.3 Horisontellt arbete - Finansiering	14
2 Redogör för eventuell bedömd respektive faktisk nytta och resultat som uppnått av arbetet med strategins delmål under verksamhetsåret 2021	14
2.1 För den egna organisationen.....	14
2.2 Annan offentlig förvaltning eller näringsliv.....	15
3 Beskriv hur ert arbete med strategin under verksamhetsåret 2021 bidragit till en mer hållbar utveckling i Östersjöregionen?.....	16
4 Eventuellt övriga medskick?	17
Bilaga. Översikt: HaV:s redovisade arbete i relation till delmål	20

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) är en nationell förvaltningsmyndighet som arbetar för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav. HaV ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken, samt verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna. Därtill ska HaV arbeta med frågor rörande havsplanering och främja forskning och utvecklingsverksamhet. Detta är utgångspunkt för denna redovisning av regeringsuppdrag om medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR).

Årets redovisning avser verksamhetsår 2021 och sker utifrån tillhandahållen frågemall. HaV:s arbete bidrar främst till delmål under mål *Rädda havsmiljön*, därtill i viss mån till i stort sett samtliga av delmålen inom EU:s strategi för Östersjöregionen (översikt i bilaga). Redovisningen ger exempel på arbeten utifrån HaV:s olika förvaltningsområden och verksamhet. Under stycket "övriga medskick" har HaV beskrivit en rad initiativ och utredningar och efterlyser ett starkt engagemang inför och under det svenska EU ordförandeskapet 2023 i dessa frågor.

Delmål

För delmål *En rik och levande biologisk mångfald* har HaV inom fiskförvaltningen deltagit BALTFISH. BALTFISH är ett forum för fiskeriförvaltning för vilket Sverige verkar inom ramen för regionaliseringen under EU:s gemensamma fiskeripolitik. Beträffande delmål *Rent vatten* verkar HaV inom policyområde (PA) Nutri, såsom nationell fokalpunkt och i styrgrupp, samt ingår i styrgruppen för PA Hazard. Stort fokus inom policyområdets styrgruppsmöten har varit strategins nya handlingsplan, ändrade ansvarsområden och roller såsom fokalpunkt och roll i styrgrupper. HaV medfinansierar och ingår även såsom part i LIFE IP - projektet Rich Waters, vars fokus är övergödning. HaV ingår i projektets styrgrupp, samt leder ett delprojekt om nationellt lärande.

HaV:s arbeten av horisontell karaktär, såsom havsplanering samt forskning- och utvecklingsverksamhet verkar för i stort sett strategins samtliga delmål kopplade till de övergripande målen *Rädda havsmiljön*, *Ökat välstånd* och *Länka samman regionen*. Statliga havsplaner ska utformas så att närings- sociala och miljöpolitiska mål integreras, samexistens ska främjas samt ska samordnas med havsplanering i angränsande EU-länder. HaV är nationell havsplaneringsmyndighet och medverkar i styrgrupp för strategins policyområde Spatial Planning. Styrgruppen utgörs av Helcom/VASAB:s gemensamma arbetsgrupp för havsplanering. Under året har där skett ett aktivt arbete med uppdatering av aktionsplan för Östersjön, Baltic Sea Action Plan (BSAP), samt en ny färdplan för havsplanering i Östersjöregionen 2021-2030. Under året har även HaV medverkat i grannlandssamarbeten inom ramen för plattformen Capacity4MSP, samt det nya havsplanerings-projektet eMSP, där ett antal Östersjö- och Nordsjöländer ingår.

Inom forskning och utvecklingsverksamhet har HaV bland annat medverkat med input till forskningsprogrammet Banos. HaV administrerar även projektfinansiering, inklusive medfinansiering till Interreg-projekt och BSAP-fonden, samt medverkar i administrering av bland annat Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF), samt deltar i Östersjöprogrammets subkommitté.

HaV har under året deltagit aktivt i Helcom:s olika arbetsgrupper, vilket innefattat nationell samordning avseende uppdatering av aktionsplan för Östersjön, Baltic Sea Action Plan (BSAP), samt inlett uppdrag att samordna svenska myndigheter i genomförandet av aktionsplanen. Detta sammantaget stödjer samtliga delmål *Rent vatten*, *En rik och levande biologisk mångfald*, *Ren och säker sjöfart* och *Förbättra samarbetet för en god havsmiljö*.

Under året har även arbete skett utifrån tidigare genomförda projekt, såsom projektet Tre Skärgårdar vars syfte är att främja samverkan för en ekosystembaserad utveckling i

skärgårdsregionen Stockholm – Åland – Åbo. Under 2021 inleddes arbetet med att permanenta en samverkansplattform, oberoende av projektfinansiering. Utöver projektverksamhet och samarbetskonstellationer har HaV tillsammans med Jordbruksverket tagit fram en gemensam nationell strategi för fiske och vattenbruk.

Under året redovisades även regeringsuppdrag om Internationellt övergödningssamarbete och handelssystem med utsläppsrätter, samt regeringsuppdrag om ett projektförslag avsett för Internationella havsforskningsrådet, ICES. Projektförslag enligt uppdrag har som syfte att definiera hur Östersjöns marina ekosystem och representativa ekosystemtjänster skulle kunna utvecklas de kommande 30 åren. Dessa uppdrag och resultat sammanfaller i hög grad med EUSBSR långsiktiga syfte.

Inom ramen för Esbo-konventionen och yttranden på miljökonsekvensbeskrivningar och havsplaner från grannländer i Östersjön, lämnade HaV under 2021 synpunkter på Tysklands och Danmarks havsplaner. På nationell nivå fortsatte även arbete med att ta fram ramverk för uppföljning av havsplaner, samt ett ramverk med vägledande principer för marint områdesskydd.

Synergi, nytta och resultat

HaV:s årliga arbete och verksamhet verkar i stora delar i synergi med strategins delmål. De samarbeten inom regionen som omnämnts verkar för kunskapsutbyte och stärkt genomförande av HaV:s uppdrag om att främja ett hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskeresurser. Exempel är inom ramen för BALTFISH och framtagandet av rekommendation för åtgärder för skydd av tumlare, samt olika selektiva lösningar för motverka oönskad fångst av bland annat torsk, i syfte att stärka bestånden. På motsvarande sätt sker kunskapsutbyte inom ramen för policyområden såsom exempel inom PA Hazards där HaV deltagit i möten tillsammans med Naturvårdsverket (PAC) och Kemikalieinspektionen och där informerat om relevant arbete med farliga ämnen som bedrivs inom ramen för Havsmiljödirektivet, Vattendirektivet och Helcom. Såväl har samarbeten inom Helcom/VASAB och PA Spatial planning resulterat till antagande av en ny färdplan för havsplanering i Östersjöregionen 2021-2030. Färdplanen för havsplanering innehåller ett omfattande paket med samarbetsåtgärder kring havsplanering för att bland annat fördjupa samarbete och samordna arbetssätt, utveckla kunskap och metoder. Både aktionsplanen (BSAP) och färdplanen antogs av Helcom oktober 2021. Färdplanen för havsplanering antogs av VASAB i maj 2021.

Nytta och resultat för annan förvaltning och näringsliv är svårbedömd, men kan antas ske på motsvarande sätt i form av kunskapsutbyte och kommunikationskanal för berörda förvaltningar för genomförande av strategins delmål och för närliggande verksamheter och näringsliv.

Bidrag till hållbar utveckling i regionen

HaV:s arbete, relaterat till strategin och policyområden, verkar för en god vatten- och havsmiljö, hälsosamma och motståndskraftiga akvatiska ekosystem, stärkta fiskbestånd och främja biologisk mångfald. Detta arbete bidrar till att säkerställa att för samhället viktiga ekosystem och ekosystemtjänster tryggas och stärks, ekosystemtjänster som är nödvändiga och är förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling i regionen. Detta i linje med HaVs uppdrag att verka för att nationella miljö kvalitetsmål och generationsmål nås, samt genomförandet av Agenda 2030.

Medskick

Sveriges EU-ordförandeskap 2023 ser HaV som en möjlighet för Sverige att stärka regionens gemensamma krafttag för genomförande av strategin och dess handlingsplan. Situationen i Östersjön är allvarlig och långt ifrån löst. Här krävs ytterligare gemensamma krafttag av medlemsländerna för en hållbar utveckling i regionen.

HaV ser gärna även en stärkt nationell koordinering och styrning av Sveriges engagemang för genomförandet av strategin. Vi noterar att den reviderade handlingsplanen för EUSBSR inbegriper förändringar i styrning och arbeten inom strategins policyområden. I detta hänseende ser HaV gärna ett tydliggörande av arbetsuppgifter och ansvarsfördelning, dels avseende medverkan i styrgrupper och i egenskap av nationell fokuspunkt, samt mellan olika berörda myndigheter och departement.

Beträffande begränsning av klimatpåverkan och mål om energiomställning till klimatneutralitet 2050 finns en tydlig koppling mellan policyområdena Energy och Spatial Planning och HaV bedömer därför att dessa policyområden bör integreras starkare. I transformeringsarbetet avseende energisystemet har HaV idag en tydlig roll utifrån två långsiktiga uppdrag. Dels gäller det att kunna säkra vattenkraft som en både förnybar och miljömässig hållbar energikälla, dels gäller det nationell havsplanering och rumslig vägledning om lämplig användning av havsområden för havsbaserad energi och de avvägningar och intresse- och målkonflikter som behöver hanteras för en långsiktigt hållbar utveckling. I detta sammanhang noterar vi även att det i EU: strategins uppdaterade handlingsplan saknas tydliga aktiviteter (actions) avseende biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

HaV ser även gärna att resultat och slutsatser från redovisade uppdrag och arbeten under året, vilka i hög grad sammanfaller med EUSBSR långsiktiga syfte, tas vidare i Sveriges arbete för en bättre havsmiljö och för genomförande av strategins mål. Det gäller uppdragen och arbeten om:

- [Internationellt övergödningssamarbete](https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/internationellt-samarbete-mot-overgodning-2020.html)¹. Uppdraget var att utreda förutsättningarna för ett ökat samarbete mellan Östersjöländerna för att minska övergödningen i Östersjön, inklusive möjligheten till ett internationellt handelssystem med utsläppsrätter.
- [Projektförslag avsett för Internationella havsforskningsrådet](#)². Redovisningen belyser hur ett förbättrat tvärvetenskapligt kunskapsunderlag skulle kunna stödja utvecklingen av en gemensam vision för förvaltning av Östersjöns ekosystem, baserat på såväl sammanvägt önskvärt tillstånd för Östersjön som önskvärd samhällsutveckling och förväntade klimatiförändringar och som kan användas för att vägleda en ekosystembaserad förvaltning.
- [Forskningssamverkan](#): Inom ramen för samverkansprojektet BANOS – The Baltic and North Sea Coordination and Support Action (2018-2021), togs det fram en forsknings- och innovationsagenda för miljöförbättringar och innovation i Östersjön och Nordsjön, med syfte att stärka påverkansmöjligheterna från ett framtida forskningsprogram. Dock valde Kommissionen inom Horizon Europe att prioritera ett bredare EU-partnerskapsprogram, som delvis ska bygga på BANOS och övriga regionala initiativ. HaV vill utifrån detta dock understryka risken att det regionala perspektivet kan förloras och såväl de behov som lyftes inom BANOS forsknings- och innovationsagenda, samt behoven beskrivna i Helcom Science Agenda (2021).

Avslutningsvis, arbete för en eventuell revidering av havsmiljödirektivet har påbörjats, såväl aktiviteter i närliggande politik- och direktivsarbeten. I samband med detta anser HaV att det är viktigt att EU-kommissionen som förslagsställare till sekundära lagstiftningsakter under Lissabonfördraget (TFEU) ser till att nya och reviderade förslag har en policy koherens så att dessa förslag samstämmigt verkar för hållbara hav och underlättar för medlemsstaternas genomförande för hållbar utveckling.

¹ <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/internationellt-samarbete-mot-overgodning-2020.html>

² [Uppdrag att ta fram ett projektförslag avsett för Internationella havsforskningsrådet \(2020\) - Regeringsuppdrag - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

Uppdrag och anvisningar

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har sedan 2013 haft i uppdrag att medverka i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR) och dess handlingsplan. Aktuellt regeringsuppdrag (M2016/00088/Nn) sträcker sig mellan åren 2016-2019, med en förlängning för år 2021 (SB2020/01471).

EU:s strategi för Östersjöregionen är en av fyra av EU:s makroregionala strategier³ och verkar för att gemensamt möta problem, utmaningar samt finna gemensamma lösningar ur ett territoriellt perspektiv avseende Östersjöregionen. Den omfattar hela Sverige och angränsande medlemsländer. Strategin har tre övergripande mål, *Rädda havsmiljön*, *Länka samman regionen*, samt *Ökat välstånd*. Till dessa mål finns ett antal delmål, samt en gemensam handlingsplan med utpekade policyområden och gemensamt definierade åtgärder. Under 2019 -2020 har revidering av strategins handlingsplan pågått. Ny handlingsplan⁴ beslutades av EU-kommissionen under 2021. Denna redovisning baseras dock på handlingsplanen vid ingående av perioden 2021 enligt tillhandahållna anvisningar.

Enligt förlängning av uppdrag (SB2020/01471) ska HaV redovisa 2021 års arbete med strategin. Redovisningen sker utifrån anvisningar och disposition enligt tillhandahållet frågeformulär från Statsrådsberedningen.

³ [Vad är EU:s makroregionala strategier? \(europa.eu\)](http://europa.eu)

⁴ [Action plan & Flagships \(balticsea-region-strategy.eu\)](http://balticsea-region-strategy.eu)

Redovisning av HaV:s medverkan i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen verksamhetsår 2021

1 Redogör för hur ni arbetat med de delmål⁵ i strategin som närmast berör er organisations verksamhetsområde under perioden 2016–2020

Havs- och vattenmyndigheten är en nationell förvaltningsmyndighet som genomför en sammanhållen havs- och vattenpolitik på regeringens uppdrag. Vi arbetar för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. Som utgångspunkt för vårt arbete finns EU:s gemensamma fiskeripolitik och ett antal EU-direktiv, såsom ansvar för det praktiska genomförandet av havsförvaltningen i Sverige (Havsmiljödirektivets genomförande via havsmiljöförordningen) och för framtagandet av den svenska marina strategin. HaV arbetar även med havsplanering och ska, utifrån förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete⁶ och den nationella strategin för hållbar regional utveckling⁷, verka för insatser för hållbar regional utveckling i hela landet. Under året har vi även arbetat vidare med en nationell gemensam strategi för svenskt fiske och vattenbruk. Sammantaget medför detta att HaV arbetar i stort sett med samtliga delmål under målen *Rädda havsmiljön*⁸, *Länka samman regionen*⁹ och *Ökat välbefinnande*¹⁰ (för översikt se bilaga).

Redovisningen presenteras utifrån HaV:s förvaltningsområden, fisk-, havsmiljö-, och vattenförvaltning, samt arbeten av horisontell karaktär inom ramen för havsplanering och forskning- och utvecklingsverksamhet.

HaV:s arbete för en god havs- och vattenmiljö, samt att bevara och stärka den biologiska mångfalden och ett hållbart nyttjande av fiskresurser, verkar sammantaget till delmålen *Rent vatten*, *En rik och levande biologisk mångfald*. Därtill, utifrån HaV:s arbete inom HELCOM (Helsingforskonventionen) i arbetsgrupper och med nationell samordning¹¹ av uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP) verkar även det för till delmål *Ren och säker sjöfart* och *Förbättra samarbetet för en god havsmiljö*.

HaV:s arbete inom ramen för att främja kunskap, forskning- och utvecklingsverksamhet och fysisk planering/havsplanering verkar sektorsövergripande och utgör horisontellt arbete. Arbetet understödjer förbättrade beslut- och kunskapsunderlag, samt inom ramen för uppdrag om statlig havsplanering och grannlandssamverkan verkar för att närings- sociala och miljöpolitiska mål integreras. Detta arbete för att säkerställa att, för samhället, viktiga ekosystemtjänster och marina miljöer och vattenresurser nyttjas långsiktigt hållbar, är förutsättningsskapande för en hållbar

⁵ Notering från frågemall med hänvisning till föregående handlingsplan: "Strategin har tre övergripande mål: Rädda havsmiljön, Länka samman regionen, Öka välbefinnandet. Under varje mål finns s.k. delmål. Dessa beskrivs i [handlingsplanen](#) för strategins genomförande."

⁶ [Förordning \(2017:583\) om regionalt tillväxtarbete](#)

⁷ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2021/03/skr.-202021133/>

⁸ Delmål HaV: Östersjön ska ha: rent vatten; en rik och levande biologisk mångfald; dess utlopp trafikeras av en ren och säker sjöfart, samt delmål Förbättra samarbetet för en god havsmiljö

⁹ Delmål HaV: Ett Östersjöområde med: goda transportvillkor, samt pålitliga energimarknader

¹⁰ Delmål HaV: Östersjöregionen ska: bidra till Europa 2020-strategin, förbättra regionens globala konkurrenskraft samt arbeta för klimatanpassning och förbättrad krisberedskap

¹¹ <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/samordna-svenska-myndigheter-vid-uppdatering-av-helcoms-aktionsplan-for-ostersjon-bsap-och-ospars-miljostrategi-neaes-2019.html>

utveckling, och verkar för delmålen *goda transportvillkor, pålitliga energimarknader, arbete för klimatanpassning och förbättrad krisberedskap, bidra till Europa 2020-strategin, förbättra regionens globala konkurrenskraft*, det vill säga i stort sett samtliga av strategins delmål.

1.1 Via EU-finansierade projekt?

Exempel på medverkan i EU-finansierade projekt nedan.

1.1.1 Fisk- havsmiljö- och vattenförvaltning

HaV ingår som medfinansiär Projekt [Life IP Rich Waters](#)¹² och leder ett av delprojekten om nationellt lärande, samt ingår i styrgruppen för projektet. Rich Waters verkar för arbetet mot övergödning och är Sveriges första LIFE IP-projekt. LIFE-programmet finansierar miljö- och klimatprojekt i EU:s medlemsländer. Den övergripande målsättningen för delprojektet är att förbättra genomförandet av åtgärder i åtgärdsprogram för vattenförvaltning i samtliga vattendistrikt i landet. Arbetet pågår fram till 2024.

HaV deltog under 2019-2020 i projektet [Helcom ACTION](#)¹³, samordnat av Helcom sekretariatet. HaV deltar under 2021-2022 i fortsättningen [Helcom BLUES](#)¹⁴ som ska stödja kommande statusbedömning nationellt och regionalt, samt kommande nationella åtgärdsprogram. Syftet med föreslaget projekt är vidareutveckla metoder för att identifiera behovet av ytterligare åtgärder, förbättra dataflödena, samt att stärka bedömningsgrunderna som är utgångspunkt för statusbedömning (indikatorutveckling mm.).

1.1.2 Horisontellt arbete – havsplanering

HaV deltar sedan 2019 i flaggskeppsprojektet [Capacity4MSP](#)¹⁵ som leds av VASAB (Koordinator för HA/PA Spatial Planning). Plattformprojektet syftar till att stärka kapaciteten hos aktörer och beslutsfattare inom havsplanering genom en intensifierad dialogverksamhet och förstärkning av inhämtad kunskap. Capacity4MSP bygger på resultaten av pågående och nyligen avslutade havsplaneringsprojekt och pågående havsplaneringsprocesser i Östersjöregionen. HaV ansvarar inom projektet för att driva ett forum för havsplanerare som syftar till utbyte av erfarenheter kring praktiska havsplaneringsfrågor. Under året har HaV tillsammans med forumet utarbetat ett förslag till mandat och uppdragsbeskrivning för hur forumet ska kunna verka på en mer regelbunden och långsiktig basis, utan att vara projektberoende.

Under hösten år 2021 har även ett nytt havsplaneringsprojekt startats, som kommer att pågå i två och ett halvt år. Projektet [eMSP-NBSR](#)¹⁶ som leds av Nederländerna, har deltagande parter från både Nordsjö- och Östersjöregionen. HaV deltar och ansvarar tillsammans med Helcom för arbetet med fokus på ekosystembaserad havsplanering. Projektet kommer att ge goda möjligheter till gemensamt lärande mellan länder och havsområden. Upplägget inkluderar involvering av forskare för att fördjupa kunskapsarbetet och stärka samarbete mellan förvaltning och universitet. Klimatperspektiv och den gröna given ska genomsyra projektet. Teman som

¹² <https://www.havochvatten.se/miljopaverkan-och-atgarder/miljopaverkan/fysisk-paverkan/restaurering-i-vatten/restaurering-i-sjoar-och-vattendrag/life-ip-rich-waters.html>

¹³ [ACTION – HELCOM](#)

¹⁴ [HELCOM BLUES – HELCOM](#)

¹⁵ <https://projects.interreg-baltic.eu/projects/capacity4msp-208.html> och <https://vasab.org/project/capacity4msp/>

¹⁶ <https://vasab.org/project/emsp-nbsr/>

utforskas i projektet utöver ekosystembaserad havsplanering är: havsförvaltning, hållbar blå ekonomi, uppföljning och utvärdering av havsplanering, delning av data, information och kommunikationsteknologi i havsplanering.

1.2 I nätverk och samarbetskonstellationer

1.2.1 Fisk- havsmiljö- och vattenförvaltning

Inom fiskeriförvaltningen i Östersjöregionen verkar Sverige inom [BALTFISH¹⁷](#). BALTFISH är ett forum för fiskeriförvaltning inom ramen för regionaliseringen under EU:s gemensamma fiskeripolitik. Syftet är att utveckla och förbättra samordningen och förvaltningen mellan de åtta EU-medlemsländerna runt Östersjön som ingår i BALTFISH. Forumet startades som projekt på svenskt initiativ för att därefter bli en permanent plattform/forum. BALTFISH arbetar på två nivåer; i en högnivågrupp (HLG) där fiskeridirektörerna ingår och till vilken EU-kommissionen inbjuds att delta samt i ett forum där representanter för medlemsstaterna, EU-kommissionen, den rådgivande nämnden för Östersjön (BS AC) och organisationer som exempelvis ICES och Helcom bereds möjlighet att delta.

Det har varit en fortsatt bekymmersam beståndssituation för flera viktiga fiskarter i Östersjön. Störst påverkan på fisket har den dåliga beståndssituationen på torsk haft. För 2022 gäller att inget riktat fiske av torsk får ske i Östersjön och för såväl det västra som östra beståndet har EU:s fiskeministrar bara beslutat om bifångstkvot. Även för sill i egentliga och västra Östersjön har ministerrådet under två år fattat beslut om kraftiga nedskärningar av fiskemöjligheter.

Under 2021 har BALTFISH lämnat in flera gemensamma rekommendationer enligt regionaliseringsförfarande inom den gemensamma fiskeripolitiken. Dessa gemensamma rekommendationer berörde kompletterande åtgärder för skydd av tumlare i Östersjön. Detta arbete kompletterade det arbetet som skickades EU kommissionen i december 2020. De två gemensamma rekommendationerna inkluderade fiskeregleringar i alla de marina skyddade områden som instiftades för skydd av den hotade östersjötummlaren som ligger i EU vatten. Vidare levererade BALTFISH in en gemensam rekommendation till EU kommissionen om olika selektiva lösningar i demersal trålfiske för att undvika oönskade fångster av torsk i syfte att stärka torsk bestånden i Östersjön. Under 2021 infördes också en ny utkastplan för lax i Östersjön. BALTFISH påbörjade också arbete med en gemensam rekommendation för ny utkastplan för rödspätta. Detta arbete kommer dock fortsätta under 2022.

Inom havsmiljöförvaltningen ansvarar HaV för det praktiska genomförandet av havsförvaltningen i Sverige. Under 2021 har HaV beslutat om ett åtgärdsprogram för havsmiljön för Nordsjön och Östersjön. Åtgärdsprogrammet har tagits fram enligt havsmiljöförordningen¹⁸, som är en del av det svenska genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv. Åtgärdsprogrammet för havsmiljön anger 32 nya åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna för havet ska kunna följas för att god havsmiljö ska uppnås på sikt. Det kompletterar pågående arbete och vattenförvaltningens åtgärdsprogram.

Havsförvaltningen bedrivs i nära samarbete med angränsande länder, kring statusbedömningar och åtgärder. Inom Östersjön sker samarbete via EU CIS arbetsgrupper, via Helcom och EU:s strategi för Östersjöregionen. HaV är aktiva i alla dessa fora och tydliga kopplingar finns mellan dessa; bland annat mellan uppdaterade Helcom BSAP och Sveriges Åtgärdsprogram för

¹⁷ [BALTFISH – The Fisheries Secretariat \(fishsec.org\)](https://fishsec.org/)

¹⁸ Havsmiljöförordning (2010:1431)

havsmiljön vilket ger goda möjligheter till samordnat genomförande, flera av åtgärderna (liksom havsförvaltningen i stort) bidrar till att nå delmål inom EU:s strategi för Östersjöregionen. Policyområdet (PA) Nutri ska uttalat verka för reducering av övergödningen av Östersjön och bidra till målen i Helcom Baltic Sea action plan. PA Nutri och Helcom har etablerat ett samarbete, där Helcom fastställer de politiska målen i regionen och EUSBSR stöder medlemsstaterna när det gäller att uppnå dessa mål med de instrument strategin har till buds. Helcom deltar i PA Nutris styrgrupp. PA Nutri delger Helcom resultat (från projekt och forskning), policyrekommendationer och flaggar för nya problemområden.

Inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen och dess policyområden (PA) deltar HaV aktivt i arbeten inom policyområdena - PA Nutri och PA Hazards, samt policyområde (tidigare Horisontell Action) PA Spatial Planning. Under 2021 har HaV deltagit i PA Nutri:s styrgruppsmöten i rollen som svensk fokuspunkt. Fokus för dessa möten har bland annat varit EUSBSR nya handlingsplan som antagits under året. HaV har även deltagit i workshops som anordnats inom ramen för PA Nutris arbete. Bland annat en om implementeringen av Helcoms Nutrient Recycling Strategy som arrangerats tillsammans med PA Bioeconomy.

Beträffande PA Hazards har HaV under 2021 deltagit i möten tillsammans med Naturvårdsverket (PAC) och Kemikalieinspektionen. Vid mötena har HaV informerat om relevant arbete med farliga ämnen som bedrivs inom ramen för Havsmiljödirektivet, Vattendirektivet och Helcom. Under 2021 har även EUSBSR nya handlingsplan som antagits påverkat arbetet och gör att HaV fortsättningsvis inte kommer ha rösträtt på mötena. HaV ämnar dock fortsätta att delta i mötena, bland annat för att följa arbetet som bedrivs inom ramen för flaggskeppsprojekten om PFAS och läkemedel. I och med att Helcom:s expertnätverk för farliga ämnen kommer att få ett mer strategiskt ansvar fram över, är det även viktigt att HaV fortsätter bevaka utvecklingen i PA Hazards och om möjligt bidrar till relevant samverkan.

Inom ramen för Helcom-arbetet har HaV under året arbetat aktivt och representerar Sverige i olika arbetsgrupper. Fokus har legat på uppdateringen av Helcom BSAP. BSAP innehåller såväl mål som åtgärder som länderna kommit överens om för att förbättra havsmiljön i Östersjön. Den strukturerar i hög grad det omfattande åtgärdsarbetet som bedrivs inom regionen under Helcom och som i hög grad bidrar till mål/delmål under EUSBSR. Under 2021 avslutades arbetet med uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP), med det avslutades HaV:s uppdrag som nationell myndighetssamordnande för Sverige¹⁹. Nytt regeringsuppdrag för HaV från 2021 och framåt är att samordna svenska myndigheter genomförandet av BSAP och OSPAR:s miljöstrategi för Nordostatlanten (NEAES)²⁰. Mer information om HaV:s deltagande se webbsida [Vad gör HaV och andra myndigheter i Helcom-arbete](#)²¹

1.2.2 Horisontellt arbete – havsplanering

Inom ramen för EUSBSR policyområde PA Spatial planning (tidigare Horisontell Action), medverkar HaV aktivt inom havsplanering. Enligt den nya handlingsplanen övergår HA till

¹⁹ <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/samordna-svenska-myndigheter-vid-uppdatering-av-helcoms-aktionsplan-for-ostersjon-bsap-och-ospars-miljostrategi-neaes-2019.html>

²⁰ <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/samordning-av-genomforandet-av-bsap-och-neaes-2021.html>

²¹ [Helcom - Skydd av den marina miljön i Östersjön - Konventioner - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

policyområde PA Spatial Planning, med en uppdelning havsplanering och landbaserad fysisk planering. Styrgruppen utgörs av Helcom-VASAB:s gemensamma arbetsgrupp för havsplanering där HaV deltar som ordförande och med en delegat. HaV har under året varit fortsatt aktivt i arbetet med den nya aktionsplanen för Östersjön (Baltic Sea Action Plan, BSAP) och en ny färdplan för havsplanering i Östersjöregionen 2021-2030. Både aktionsplanen och färdplanen antogs av Helcom oktober 2021. VASAB antog samma färdplan i maj 2021. Aktionsplanen, BSAP, innehåller flera åtgärder med fokus på havsplanering och behovet av ekosystembaserad havsplanering, för att peka ut områden med höga naturvärden i havsplaner och att ta hänsyn för att undvika negativ miljöpåverkan i dessa områden. Färdplanen för havsplanering innehåller ett omfattande paket med samsamarbetsåtgärder kring havsplanering för att bland annat fördjupa samarbete och samordna arbetssätt, utveckla kunskap och metoder och länka till andra grupper under Helcom som tex State and Conservation. HaV är även aktiv i arbetet med att uppdatera VASAB:s "Long term perspective" som innehåller åtgärder för territoriell utveckling med sikte på 2040 (nuvarande har sikte på 2030). Målet är att beslut ska kunna tas under 2022/23.

Under året har även arbete skett utifrån tidigare genomförda projekt. Under 2019 och 2020 genomförde HaV projektet Tre Skärgårdar²² med syfte att främja samverkan för en ekosystembaserad utveckling i skärgårdsregionen Stockholm – Åland – Åbo. Under 2021 inleddes arbetet med att permanenta en samverkansplattform som är oberoende av projektfinansiering. En arbetsgrupp har formerats och förslag har lagts fram avseende samarbetets fokusområden inom två övergripande teman, ekosystembaserad havsförvaltning och regional samhällsutveckling. Beslut om samarbetets inriktning och form ska fattas i början av 2022.

1.2.3 Horisontellt arbete - Kunskaps, forskning- och utvecklingsverksamhet

Under 2021 avslutades BONUS programmet och BANOS CSA:s forsknings- och innovationsagenda blev offentliggjord. Agendan fokuserar på "healthy seas and coasts", "sustainable blue economy" och "human wellbeing" med ekosystembaserad förvaltning i centret. Agendan ska omfatta Östersjö- och Västerhavsregionen och i utformningen deltog flera svenska representanter tillsammans med HaV. I stöd för framtagandet av ett eventuellt framtida program har HaV aktivt bidragit till flera leveranser, bland annat avseende forskningssynteser, innovation, kapacitetssuppleering och öppen data, citizen science och open science, samt samverkan på tvären över Europeiska havsbassänger. BANOS CSA avslutades med en internationell konferens, där EU-kommissionen presenterade tankar för framtiden. Ett framtida BANOS program planeras inte, men däremot ett större Europeisk partnerskap (Climate neutral sustainable blue economy partnership).

Under 2021 anordnades av Helcom tillsammans med HaV och Coalition Clean Baltic, Helcom Stakeholder Conference om ekosystembaserad havsförvaltning (EBM). HaV ansvarade för diskussionsgruppen Science under workshopen. Över 100 deltagare från hela Östersjöregionen deltog på konferensen som hölls digitalt. Konferensen var ett bra tillfälle för forskare och andra intressenter att diskutera EBM tillsammans.

²² [Tre Skärgårdar - Internationellt samarbete - Planering, förvaltning och samverkan - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](https://havochvatten.se)

1.3 Annat

1.3.1 Fisk- havsmiljö- och vattenförvaltning

Inom ramen för gränsälvsoverenskommelsen har HaV, på regeringens uppdrag, förhandlat med Finland och lämnat förslag på ändring av bestämmelserna för fiske under 2021 i enlighet med 2 kap. förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen. Inför förhandlingen med Finland beställdes ett biologiskt underlag från SLU Aqua och tillsammans med länsstyrelsen i Norrbotten har vi genomfört möten med referensgruppen för fiskefrågor i Torne älv samt Finsk-Svenska Gränsälvscommissionen. Resultatet av förhandlingarna redovisade till regeringen den 24 mars 2021 genom ett gemensamt, med Finland, undertecknat protokoll om årliga avvikelser från den i gränsälvsoverenskommelsen framförhandlade fiskestadgan. Under 2021 har HaV haft möte med finska regionsförvaltningsmyndighet Närings- trafik- och miljöcentralen (NTM) i Lappland samt förvaltningsstyrelsen för det gemensamma fiskekortet om avtal om upplåtelse genom fiskekortförsäljning av svenska statens fiskerätt på lax och öring i Torneälven. Svenska och finska statens intäkter från försäljning av gemensamma fisketillstånd disponeras gemensamt av oss och NTM i finska Lappland. Intäkterna har, i enlighet med gränsälvsoverenskommelsen, använts för gemensamt beslutade åtgärder för kontroll och forskning i fiskeområdet.

På nationell nivå och relaterat till mål om *Ökat välbefinnande* och *delmål förbättra regionens globala konkurrenskraft* har HaV under 2021 tillsammans med Statens jordbruksverk (SJV) även slutfört sitt myndighetsgemensamma uppdrag med att ta fram en [gemensam strategi för svenskt fiske och vattenbruk](#)²³. Arbetet initierades av de båda myndigheternas generaldirektörer på Fiskeforum 2019, vilket även blev ett regeringsuppdrag under 2020. Sedan dess har ett gediget arbete genomförts med framtagande av en gemensam strategi och tre sektorsspecifika handlingsplaner. Arbetet har genomförts med hjälp av forskning, näring och andra intressenter som via intressentdialoger och sektorsspecifika arbetsgrupper varit operativt och strategiskt delaktiga. Strategin avser en tidsperiod från och med 2021 till och med 2026. Fokusgrupper har skapats inom respektive sektor för att nu genomföra de åtgärder och uppnå de mål som är uppsatta i strategin. Under varje år kommer en avstämning göras för att följa upp mål och åtgärder. Utöver detta kommer en större halvtidsavstämning att genomföras.

Under 2021 redovisade HaV regeringsuppdraget om [Internationellt övergödningssamarbete](#)²⁴. Uppdraget var att i samarbete med Jordbruksverket utreda förutsättningarna för ett ökat samarbete mellan Östersjöländerna för att minska övergödningen i Östersjön, inklusive möjligheten till ett internationellt handelssystem med utsläppsrätter. Frågan har tidigare utretts av bl.a. Helcom och resultat från uppdraget lämnar ytterligare kunskapen om möjligheterna med ett handelssystem. I en underlagsrapport som togs fram inom ramen för uppdraget, redovisas en rad fördelar med ett handelssystem, men också flera frågor som behöver analyseras vidare innan ett handelssystem kan införas. Frågor att analysera vidare handlar exempelvis om diffusa åtgärdseffekter, förutsättningar och konsekvenser för olika aktörer runt Östersjön att delta, samt kalibrering av olika länders modellberäkningar av näringsämnen. Det finns även ytterligare behov av att utreda hur ett handelssystem och övriga styrmedel kan komplettera varandra på ett bra sätt, t.ex. gränsdragning mellan miljöbalksprövning och gemensamma jordbrukspolitiken. Utredningen utgör ett viktigt steg som visar att det finns möjliga utformningar av handelssystem

²³ <https://www.havochvatten.se/arkiv/aktuellt/2021-06-01-gemensam-strategi- visar-vagen-framat-for-svenskt-fiske-och-vattenbruk.html>

²⁴ <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/internationellt-samarbete-mot-overgodning-2020.html>

som efterlever kraven i EU-direktiv och kan fungera både för en implementering i Sverige, samt för ett urval eller alla länder runt Östersjön.

Under året redovisades även regeringsuppdrag om ett [projektförslag avsett för Internationella havsforskningsrådet](#)²⁵. Syfte med projektet är att definiera hur Östersjöns marina ekosystem och representativa ekosystemtjänster skulle kunna utvecklas de kommande 30 åren, givet naturliga förutsättningar inklusive klimatförändringar, samt, enligt uppdrag, att utveckla underlag till en gemensam överenskommelse för den ekosystembaserade förvaltningen av Östersjön.

Nationellt har HaV även utvecklat ett ramverk med vägledande principer för marint områdesskydd²⁶. För att få ett effektivt skydd av de marina områdena behövs samverkan över geografiska gränser. Ett nätverk av skyddade områden bidrar till ett starkare skydd än enskilda områden. Det finns en internationell samsyn om att effektivt förvaltade nätverk av skyddade områden är nödvändiga för att arter ska kunna spridas mellan områden, vilket gynnar fortlevnad och återhämtning. Åtgärder för att skydda havet är också åtgärder för att motverka klimatförändringen, eftersom ett välmående hav kan buffra mot förändringen.

1.3.2 Horisontellt arbete - Havsplanering

Inom ramen för Esbo-konventionen lämnar svenska myndigheter, bl a HaV, eller andra svenska aktörer yttranden på miljökonsekvensbeskrivningar och havsplaner från grannländer i Östersjön. Yttranden lämnas via Naturvårdsverket. Huvudfokus vid Esbosamråd är att lämna synpunkter på eventuella gränsöverskridande miljöeffekter, men vi lämnar också synpunkter på innehållet i havsplanerna utifrån hur de berör svenska intressen. Det kan t.ex. handla hur svenskt fiske påverkas av grannlandets havsplan. Under 2021 lämnade HaV synpunkter på Tysklands och Danmarks havsplaner.

På nationell nivå har HaV i uppdrag att i enlighet med havsplaneringsförordning (2015:400) ta fram förslag till havsplaner för Sverige. Förslag till havsplaner överlämnades till regeringen i december 2019. HaV har under 2021 lämnat visst tekniskt stöd till regeringskansliet i beredningen av förslagen. Arbetet under 2021 har även fortsatt med att ta fram ett ramverk för uppföljning av havsplaner som beskriver processen för kommande uppföljningsarbete. Uppföljningar ska inkludera att följa utvecklingen inom de områden som berörs av havsplaner, hur planerna tillämpas och deras sociala, ekonomiska och miljömässiga konsekvenser, inklusive betydande miljöpåverkan. Under året färdigställdes också en extern utvärdering av havsplaneringsprocessens första planeringscykel inklusive konsekvensbedömningen. Utvärderingen baseras bland annat på erfarenheter från ett stort antal intressenter och innehåller rekommendationer till HaV för det fortsatta havsplaneringsarbetet.

Relaterat till delmål om *arbete för klimatanpassning och förbättrad krisberedskap* sker arbete bland annat inom ramen för havsplanering vad gäller inkludering av klimataspekter inom havsplanering, till exempel genomfördes en workshop i ämnet med grannländer och andra aktörer vid Baltic Sea MSP Forum i juni 2021. Forumet genomfördes av bland annat Interreg-projektet Capacity4MSP och Land-sea-act. På nationell nivå har internt arbete skett vad gäller handlingsplan för klimatanpassning och översyn av HaVs verksamhet relaterat till detta.

²⁵ [Uppdrag att ta fram ett projektförslag avsett för Internationella havsforskningsrådet \(2020\) - Regeringsuppdrag - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

²⁶ [Ramverk för marint områdesskydd - Skyddade områden - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

1.3.3 Horisontellt arbete - Finansiering

HaV administrerar olika finansieringskällor såsom Havs- och vattenmiljöanslaget och medverkar i Jordbruksverkets administrering av EU:s havs- och fiskerifond. Finansiering avser olika typer av projekt i linje med flertal av delmålen, såsom medfinansiering av BSAP-fonden, Interreg- och Lifeprojekt för åtgärder mot övergödning, restaurering livsmiljöer, stärkt biologisk mångfald, förbättra fiskbestånd status och utveckling av skonsamma och selektiva fiskeredskap. HaV medverkar även i Östersjöprogrammets subkommitté och har under året lämnat inspel till kommande programperiod.

2 Redogör för eventuell bedömd respektive faktisk nytta och resultat som uppnåtts av arbetet med strategins delmål under verksamhetsåret 2021

- Beskriv synergier mellan detta uppdrag och andra uppdrag som myndigheten har.

2.1 För den egna organisationen

HaVs verksamhet och årliga arbete verkar inom och i synergi med strategins delmål. De samarbeten inom regionen som omnämnts verkar för kunskapsutbyte och stärkt genomförande av HaV:s uppdrag om att främja ett hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskeresurser.

Genom de olika nätverks- och samsarbetskonstellationerna inklusive projekt har, och sker, ett kontinuerligt erfarenhets- och kunskapsutbyte vilket är till nytta för myndighetens arbete om att verka för ett hållbart nyttjande av hav och vattenresurser och myndighetens uppdrag avseende genomförande av svensk miljöpolitik, miljö kvalitetsmålen *Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, samt Hav i balans och en levande kust och skärgård*. Såväl kan strategin med dess tre mål med olika dimensioner av hållbarhet stärka arbetet i enlighet med Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. Exempel på konkret nytta och resultat är arbeten inom BALTFISH och inom ramen för olika policyområden.

Arbetet inom BALTFISH har resulterat i flera gemensamma rekommendationer enligt regionaliseringsförfarande inom den gemensamma fiskeripolitiken. Dessa gemensamma rekommendationer berörde bland annat åtgärder för skydd av det hotade beståndet av tumlare i Östersjön i de viktigaste områdena för arten och olika selektiva lösningar i demersal trål för att undvika fångster av torsk i Östersjön som är under säkra biologiska gränser. Dessa gemensamma rekommendationer kopplar direkt till delmål om biologisk mångfald och bevarande och nyttjande av haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt i syfte att uppnå en hållbar utveckling.

Arbeten inom samtliga policyområden verkar generellt i synergi med myndighetens arbete och såväl med uppdrag om genomförandeplan av uppdaterad Baltic Sea Action Plan (BSAP). Inom ramen för arbetet inom strategins policyområde (PA) Hazards har HaV till exempel fått ta del av viktig information om pågående relevant arbete med farliga ämnen i Östersjön som är till nytta för myndighetens arbete med farliga ämnen inom så väl Havsmiljödirektivet som Helcom. Exempelvis har kunskapsplattformarna om PFAS (Baltic Sea PFAS Network²⁷) och läkemedel

²⁷ [New PFAS network platform in Baltic Sea regions - IVL Svenska Miljöinstitutet](#)

(Baltic Sea Pharma Platform²⁸) bidragit till kunskapsutbyte i Östersjöregionen, vilket ökar förutsättningarna för att genomföra gränsöverskridande åtgärder i syfte att minska belastningen av dessa ämnesgrupper på Östersjön. Dessutom har projekten HazBref och CWPharma bidragit med viktig information om hantering av industrikemikalier och utsläpp av läkemedel. I och med att HaV fått del av denna information har uppdraget att delta i PA Hazards bidragit till synergier för myndighetens arbete med uppdraget att samordna uppdateringen av BSAP och kommer troligen även att bidra till synergier med uppdraget att planera det svenska genomförandet av Baltic Sea Action Plan (BSAP). För farliga ämnen är det särskilt viktigt att samordna arbetet med genomförandet av BSAP inom ramen för den föreslagna nya expertgruppen för farliga ämnen i Helcom.

Motsvarande arbete och kunskapsutbyte sker inom ramen för samarbeten och projekt inom havsplanering (avsnitt 1.1.2) exempelvis plattformprojektet Capacity4MSP vilket syftar till att stärka kapaciteten hos aktörer och beslutsfattare inom havsplanering genom en intensifierad dialogverksamhet och förstärkning av inhämtad kunskap. Capacity4MSP bygger på resultaten av pågående och nyligen avslutade havsplaneringsprojekt och pågående havsplaneringsprocesser i Östersjöregionen. Under året har, som nämnts, HaV tillsammans med forumet utarbetat ett förslag till mandat och uppdragsbeskrivning för hur forumet ska kunna verka på en mer regelbunden och långsiktig basis, utan att vara projektberoende. Även projektet eMSP-NBSR kommer att ge goda möjligheter till gemensamt lärande mellan länder och havsområden. Upplägget inkluderar involvering av forskare för att fördjupa kunskapsarbetet och stärka samarbete mellan förvaltning och universitet. Klimatperspektiv och den gröna given ska genomsyra projektet. Detta arbete verkar i synergi och stärker förutsättningar för genomförande av nationell havsplanering i enlighet med nationell förordning och EU direktiv.

2.2 Annan offentlig förvaltning eller näringsliv

Nytta och resultat för annan förvaltning och näringsliv är svårbedömd, men kan antas bestå av motsvarande nytta och synergier som gäller för myndigheten, det vill säga ett kunskapsutbyte och kommunikationskanal för berörda förvaltningar för genomförande av strategins delmål och för närliggande verksamheter och näringsliv. På nationell nivå har arbetet med en gemensam strategi för fiske och vattenbruk (avsnitt 1.3.1) genomförts med hjälp av forskning, näring och andra intressenter som via intressentdialoger och sektorsspecifika arbetsgrupper varit operativt och strategiskt delaktiga. Detta har resulterat i tydligare mål för svenskt fiske och vattenbruk, åskådliggjort intressekonflikter samt framtagande av tydliga och konkreta åtgärder inom respektive sektor. En genomgående del i strategin och handlingsplanerna är ett ekosystembaserat tankesätt där beslut fattas utifrån flertalet dimensioner (ekologiska, sociala och ekonomiska) där regionalt engagemang och förankring är viktigt.

På samma sätt verkar arbetet inom ramen för havsplanering, genom samråd såväl nationellt med intressenter, myndigheter, branscher och såväl med grannländer i regionen. Havsplanering verkar för integrering av närings-, sociala- och miljöpolitiska mål med vägledning om rumslig förutsättningar och hänsynstagande som behövs ske. Genom att åskådliggöra och verka för att minimera intressekonflikter, främjar samexistens, underlätta vägledning för förvaltning och med det ökad förutsägbarhet, främja olika aktiviteter och näringar att verka utifrån givna rumsliga förutsättningar och hänsynstaganden, för att långsiktigt kunna bedriva ett hållbart nyttjande av marina miljöer och resurser.

²⁸ [Finnish Environment Institute > Baltic Sea Pharma Platform \(BSR Pharma\) \(syke.fi\)](https://www.finnishenvironment.fi/en/baltic-sea-pharma-platform)

3 Beskriv hur ert arbete med strategin under verksamhetsåret 2021 bidragit till en mer hållbar utveckling i Östersjöregionen?

HaV:s förvaltningsuppdrag på miljöområdet avser frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav, samt att verka för att det generationsmål för miljöarbetet och de miljökvalitetsmål som riksdagen har fastställt nås. HaV:s arbete som redovisats i föregående avsnitt verkar för en god vatten- och havsmiljö, hälsosamma och motståndskraftiga akvatiska ekosystem, stärkta fiskbestånd och främja en rik biologisk mångfald. Detta arbete bidrar till att säkerställa att för samhället viktiga ekosystem och ekosystemtjänster²⁹ tryggas och stärks, ekosystemtjänster nödvändiga och förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling i regionen.

Som exempel, genom arbeten relaterat till och inom ramen för de olika policyområdena (PA) och gränsöverskridande samarbeten bidrar vi till att öka möjligheterna att möta de utmaningar som finns i regionen. Inom ramen för PA Hazards, har HaV tagit del av relevant information om arbete med farliga ämnen, t.ex. inom ramen för kunskapsplattformarna om PFAS och läkemedel och om projekten Hazbref och CWpharma. Denna information har exempelvis varit viktig för myndighetens arbete med att ta fram förslag på nya åtgärder för att minska utsläppen av farliga ämnen inom ramen för uppdateringen av BSAP. Minskade utsläpp av farliga ämnen medför i sin tur ökade möjligheter att nå havsmiljödirektivets mål om god miljöstatus och därmed även en långsiktigt hållbar utveckling i Östersjöregionen. I detta avseende främst gällande ekologisk dimension. Relaterat till ekonomiska och sociala dimensioner är exempelvis samarbeten inom havsplanering, projektverksamheter och Helcom/VASAB (HA/PA Planning). Havsplanering ska verka för att närings- sociala och miljöpolitiska mål integreras. Genom havsplanering inkluderas rumsliga och sektorsvisa avvägningar för att minimera negativa miljöeffekter och intressekonflikter, vilket sammantaget verkar för att främja förutsättningar och stärka viktiga ekosystemtjänster betydande för ett hållbart nyttjande och en långsiktig hållbar utveckling i regionen, i linje med genomförandet av Agenda 2030 och globala målen. Specifikt till mål 6 *Rent vatten och sanitet för alla* och mål 14 *Hav och marina resurser*, där HaV även bidrar till underlag för uppföljning och utveckling av indikatorer för dessa mål, såväl verkar arbetet för mål 15 *Ekosystem och biologisk mångfald*.

Den nya handlingsplanen för genomförandet av EU:s strategi har en uttalad koppling till Agenda 2030 och de globala målen. HaV:s arbete som bidrar till genomförande av strategin kan därmed till viss del även bedömas bidra till mål 17 *Genomförande och globalt partnerskap*, delmål 17.14 *Stärkt politisk samstämmighet för hållbar utveckling*, samt delmål 17.17 *Uppmuntra effektiva partnerskap*.

²⁹ Ekosystemtjänster är de produkter och tjänster, direkta eller indirekta, från naturens ekosystem som bidrar till vårt välbefinnande och vår välfärd. <https://www.havochvatten.se/planering-forvaltning-och-samverkan/program-projekt-och-andra-uppdrag/ekosystemtjanster.html>

4 Eventuellt övriga medskick?

Beträffande uppdaterad handlingsplan för EU:s strategi för Östersjöregionen (EUSBSR) och det fortsatta arbetet med genomförandet av strategin lämnar HaV följande medskick.

Det kommande Svenska EU-ordförandeskap 2023 ser HaV som en möjlighet för Sverige att stärka regionens gemensamma krafttag för genomförande av strategin och dess handlingsplan. Situationen i Östersjön är allvarig och långt ifrån löst, det gäller exempelvis övergödning, situation för fiskbestånden, farliga ämnen, biologisk mångfald och klimatförändring. Här krävs ytterligare gemensamma krafttag av medlemsländerna för en hållbar utveckling i regionen. Det skulle bygga vidare på det initiativ Sverige tog under ordförandeskapet 2009 då EUs Östersjöstrategi antogs.

HaV ser gärna även en stärkt nationell koordinering och styrning av Sveriges engagemang för genomförandet av strategin. Den uppdaterade handlingsplanen kan möjligen ge stöd i den riktningen. Vi ser här gärna även ett tydliggörande av nationell inriktning och prioriteringar beträffande EUSBSR mål och delmål.

Såväl noterar vi att den reviderade handlingsplanen innefattar förändringar beträffande arbeten inom strategins policyområden, avseende bland annat ansvarsfördelning inom styrgrupper och såsom policykoordinator (PAC) och nationell fokalpunkt. I detta hänseende ser HaV gärna ett tydliggörande av arbetsuppgifter och ansvarsfördelning, dels angående medverkan i styrgrupper och i egenskap av nationell fokalpunkt, samt ansvarsfördelning mellan olika berörda myndigheter, regeringskansliet (Miljödepartementet) och Nationell koordinator.

EUSBSR mål och policyområden är omfattande och länkar samman flera olika politikområden med relevans för HaV:s arbete utifrån ett Östersjöregionalt perspektiv. Klimatanpassning utgör ett av delmålen och klimataspekter, såväl anpassning och minskad klimatpåverkan, ska enligt ny handlingsplan integreras i samtliga policyområden, vilket är positivt. Beträffande begränsning av klimatpåverkan och mål om energiomställning till klimatneutralitet 2050 finns en tydlig koppling mellan policyområdena energi och fysisk planering (Energy och Spatial Planning) och HaV bedömer därför att dessa policyområden bör integreras starkare.

I transformeringsarbete avseende energisystemet har HaV idag en tydlig roll utifrån två långsiktiga uppdrag. Dels gäller det att kunna säkra vattenkraft som en både förnybar och miljömässig hållbar energikälla med moderna miljövillkor fram till 2038. Det andra arbetet utgörs av den nationella havsplaneringen som genom rumslig vägledning om lämplig användning av havsområden ska bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Detta inkluderar områden för havsbaserad energi och de avvägningar av intresse- och målkonflikter som kan uppstå vad gäller andra användningsområden och påverkan på havsmiljö och biologisk mångfald. I detta sammanhang noterar vi även att det i EU: strategins uppdaterade handlingsplan saknas tydliga aktiviteter (actions) avseende biologisk mångfald och ett långsiktigt säkerställande av ekosystemtjänster. HaV vill med det även lyfta behoven att förstärka naturliga koldioxidsänkor och understryker att frågeställningarna om biologisk mångfald och ekosystemtjänster bör stärkas i handlingsplanen.

HaV har i denna redovisning även beskrivit uppdrag och arbeten med tydlig bäring på strategin och grannlandssamarbete. Resultat och slutsatser av dessa uppdrag och arbeten ser vi gärna tas vidare i Sveriges arbete för en bättre havsmiljö och hållbart nyttjande i genomförande av strategins samtliga mål. Det gäller särskilt uppdrag och arbeten om:

- [Internationellt övergödningssamarbete](#)³⁰. Uppdraget var, som nämnts, att utreda förutsättningarna för ett ökat samarbete mellan Östersjöländerna för att minska övergödningen i Östersjön, inklusive möjligheten till ett internationellt handelssystem med utsläppsrätter. Utredningen utgör ett viktigt steg som visar att det finns möjliga utformningar av handelssystem som efterlever kraven i EU-direktiv och kan fungera både för en implementering i Sverige, samt för ett urval eller alla länder runt Östersjön. Dock finns ett antal frågor att analysera vidare exempelvis om diffusa åtgärdseffekter, förutsättningar och konsekvenser för olika aktörer runt Östersjön att delta, samt att utreda hur ett handelssystem och övriga styrmedel kan komplettera varandra på ett bra sätt, t.ex. gränsdragning mellan miljöbalksprövning och gemensamma jordbrukspolitiken.
- [Projektförslag avsett för Internationella havsforskningsrådet](#)³¹. Redovisningen belyser hur ett förbättrat tvärvetenskapligt kunskapsunderlag skulle kunna stödja utvecklingen av en gemensam vision för förvaltning av Östersjöns ekosystem, baserat på såväl sammanvägt önskvärt tillstånd för Östersjön som önskvärd samhällsutveckling och förväntade klimatiförändringar och som kan användas för att vägleda en ekosystembaserad förvaltning. Alternativa sätt att organisera och finansiera projektet diskuteras och presenteras i redovisning av uppdraget. I det första alternativet föreslås internationella havsforskningsrådet ICES vara den huvudsakliga plattformen för genomförandet av projektet. I det andra alternativet föreslås ett internationellt projekt med nationella partners där ICES medverkar genom att arrangera workshops under projektgenomförandet. Det kunde eventuellt även finnas möjlighet för EU-kommissionen att leda ett initiativ av denna typ. Möjligheten kunde övervägas att utveckla eller revidera arbetet inom andra pågående processer, exempelvis EU:s Strategi för Östersjöregionen, till att innefatta en specifik uppgift att driva den typ av konkreta tvärssektoriella diskussioner som lyfts som viktiga för ekosystembaserad förvaltning. EU-kommissionen skulle kunna stå som beställare eller finansiär av sådant projekt, genom strategins befintliga strukturer eller (vid behov) genom revidering av dessa. Syftet med EU:s Strategi för Östersjöregionen skulle kunna anses sammanfalla i hög grad med det långsiktiga syfte som föreslås i detta regeringsuppdrag och kopplingar beskrivs i rapporten.
- [Forskningssamverkan](#): Regional forskningssamverkan har haft stor betydelse för förvaltningsarbetet i svenska vatten vilket också arbetet inom FNs årtioende för Havsforskning, som Sverige aktivt deltar i, betonar. Som nämnts i denna redovisning deltog Sverige mycket aktivt i Östersjöprogrammet BONUS (2010-2020) som var ett internationellt forskningsprogram med fokus på Östersjöns miljö och samhällsutveckling. Programmet finansierades av EU och länderna runt Östersjön med bred svensk medfinansiering från Havs- och vattenmyndigheten (HaV), Naturvårdsverket, Forskningsrådet Formas, MISTRA - Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Vetenskapsrådet, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) samt Vinnova. Forskningen gav stöd till genomförandet av Helcom:s

³⁰ <https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/internationellt-samarbete-mot-overgodning-2020.html>

³¹ [Uppdrag att ta fram ett projektförslag avsett för Internationella havsforskningsrådet \(2020\) - Regeringsuppdrag - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](#)

aktionsplan för Östersjön (BSAP), EU:s strategi för Östersjöregionen och EU:s havsmiljödirektiv. I det efterföljande samverkansprojektet BANOS – The Baltic and North Sea Coordination and Support Action (2018-2021), vidgades samverkan till att även inkludera Nordsjön/Västerhavet. BANOS tog fram en forsknings- och innovationsagenda för miljöförbättringar och innovation i Östersjön och Nordsjön, inklusive 10 leveranser (med fokus på forskningssynteser, kapacitetsuppbyggnad och öppna data) med syfte att stärka påverkansmöjligheterna från ett framtida forskningsprogram. Kommissionen har dock inom Horizon Europe därefter valt att prioritera ett bredare EU-partnerskapsprogram som delvis ska bygga på BANOS och övriga regionala initiativ. HaV vill utifrån detta understryka risken att det regionala perspektivet kan förloras och även de behov som lyftes inom BANOS forsknings- och innovationsagenda, samt behoven beskrivna i Helcom Science Agenda (2021). Helcom Science Agenda har utarbetats för att stödja implementeringen av BSAP och andra Helcom-avtal. Den belyser kunskapsbehov som måste tillgodoses inom de kommande 10 åren. Det Östersjöregionala perspektivet på forskningsansatser är därför av stor vikt för Sveriges havsförvaltning.

Avslutningsvis, för Östersjöregionen har medlemsstaterna sammantaget en stor mängd strategier, åtgärdsarbete (BSAP och nationella åtgärdsprogram under havsmiljödirektivet), direktiv och förordningar att förhålla sig till. Utöver dessa lanserar EU-kommissionen en rad olika aktionsplaner (Zero Pollution Action Plan, Action Plan Fisheries and Ecosystems) och lagstiftningsförslag (Nature Restoration Law) under den gröna given. En eventuell revidering av havsmiljödirektivet har också påbörjats, samt EU kommissionen kommer även att presentera rapporter om den gemensamma fiskeripolitiken och havsplanering. I samband med detta anser HaV att det är viktigt att EU-kommissionen som förslagsställare till sekundära lagstiftningsakter under Lissabonfördraget (TFEU) ser till att nya och reviderade förslag har en policy koherens så att dessa förslag samstämmigt verkar för hållbara hav och underlättar för medlemsstaternas genomförande för hållbar utveckling.

Bilaga. Översikt: HaV:s redovisade arbete i relation till delmål

Tabell 1 Översikt HaV:s redovisade arbete med delmålen som närmast berör verksamhetsområde 2021

EU:s strategi för Östersjöregionen	Översikt fråga 1. HaV:s arbete med de delmål i strategin som närmast berör verksamhetsområde under verksamhetsåret 2021, t.ex.		
Delmål	Via EU-finansierade projekt?	I nätverk och samarbetskonstellationer	Annat
Rent vatten	- Life IP Rich Waters.	Policyområden: - PA Nutri - HaV är nationell kontakt/fokalkpunkt och i styrgruppen. - PA Hazards - styrgrupp - PA Spatial planning - ordf. och delegat i styrgrupp Övrigt Helcom: HaV aktivt och representerar SE i olika arbetsgrupper, nationell samordning uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP)	- Nationell strategi för fiske och vattenbruk - RU internationell samarbete övergödning - RU projektförslag ICES
En rik och levande biologisk mångfald	- Capacity4MSP - eMSP	- BALTFISH - Helcom. HaV aktivt och representerar SE i olika arbetsgrupper, samt nationell samordning uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP). - PA/HA Planning, ordf. och delegat styrgrupp - Helcom/VASAB arbetsgrupp Fysisk planering	- Nationell strategi för fiske och vattenbruk - RU internationell samarbete övergödning - RU projektförslag ICES
Ren och säker sjöfart	- Capacity4MSP - eMSP	- Helcom. HaV aktivt och representerar SE i olika arbetsgrupper, samt nationell samordning uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP). - PA/HA Planning, ordf. och delegat styrgrupp - Helcom/VASAB arbetsgrupp Fysisk planering	
Förbättra samarbete för en god havsmiljö (utgår HP 2021)	- Capacity4MSP - eMSP	- Helcom. HaV aktivt och representerar SE i olika arbetsgrupper, samt nationell samordning uppdatering av Baltic Sea Action Plan (BSAP). - PA/HA Planning, ordf. och delegat styrgrupp - Helcom/VASAB arbetsgrupp Fysisk planering - Tre skärgårdar	- RU internationell samarbete övergödning - RU projektförslag ICES
Arbete för klimatanpassning och förbättrad krisberedskap	- Capacity4MSP - eMSP	- PA/HA Planning, ordf. och delegat styrgrupp - Helcom/VASAB arbetsgrupp Fysisk planering - Bidrag till BANOS CSA, The Baltic and North Sea Coordination and Support Action.	-RU projektförslag ICES
Bidra till Europa 2020-strategin (utgår HP 2021)	- Capacity4MSP - eMSP	- PA/HA Planning, ordf. och delegat styrgrupp - Helcom/VASAB arbetsgrupp Fysisk planering - Tre skärgårdar - Bidrag till BANOS CSA, The Baltic and North Sea Coordination and Support Action.	- Nationell strategi för fiske och vattenbruk
Förbättra regionens globala konkurrenskraft	- Capacity4MSP - eMSP	- PA/HA Planning, ordf. och delegat styrgrupp - VASAB/Helcom, arbetsgrupp Fysisk planering - Tre skärgårdar - Bidrag till BANOS CSA, The Baltic and North Sea Coordination and Support Action	- Nationell strategi för fiske och vattenbruk
Vara en föregångare i förverkligandet av EU:s inre marknad (utgår HP 2021)	-	-	
Goda transportvillkor och tillförlitliga energimarknader	- Capacity4MSP - eMSP	- PA/HA Planning, ordf. och delegat styrgrupp VASAB/Helcom, arbetsgrupp Fysisk planering -Bidrag till BANOS CSA, The Baltic and North Sea Coordination and Support Action.	
Sammanlänkade människor	-	-Bidrag till BANOS CSA, The Baltic and North Sea Coordination and Support Action.	
Bättre samarbeten för att bekämpa brottslighet	-	-	